

Віра ПОЛИЩУК,
доктор педагогічних наук,
професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Олеся ЗАБОЯК,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)*

ВИКОРИСТАННЯ БІБЛІОТЕРАПІЇ У КОРЕКЦІЇ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНОЇ СТОРОНИ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИТКОМ МОВЛЕННЯ

Аналізуючи статистичні дані, простежується збільшення дітей дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями, зокрема із загальним недорозвитком мовлення (ЗНМ), що в свою чергу, негативно позначається на формуванні лінгвістичного та комунікативного компонентів мовленнєвої діяльності. Проблема корекційної роботи щодо виправлення порушення лексико-граматичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з ЗНМ є надзвичайно важливою, оскільки від її вирішення залежить подальше навчання дитини у закладі загальної середньої освіти. У сучасній логопедичній роботі актуальним питанням постає використання інноваційних форм, методів та прийомів щодо корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку.

Науковці, такі як: Н. Гаврилова, Е. Даніловічюте, Ю. Пінчук, Ю. Рібцун, Л. Трофименко та ін. під загальним недорозвитком мовлення розуміють важке порушення мовлення, при якому діагностується частково або повністю несформованість компонентів мовлення, в тому числі і функцій та операцій мовлення, спричинених впливом екзо- та ендогенних факторів у пренатальному, натальному та постнатальному періодах розвитку [2; 4].

Виділяють чотири рівні загального недорозвитку мовлення, а саме [4]:

I рівень, що проявляється у відсутності мовлення дитини, або присутнє частково звуконаслідування. При спілкуванні дитина використовує міміку та жести.

II рівень, який проявляється у тому, що дитина використовує переважно загальноужиткові слова, незважаючи на малий словниковий

запас. Також може використовувати прості речення, хоча при цьому може пропускати службові частини мови.

III рівень, який проявляється у тому, що у дітей наявне розгорнуте зв'язне мовлення, дитина відповідає на запитання, здатна описати сюжет зображений на малюнку. Діагностується порушення звуковимови, проте наявні труднощі у вимові шиплячих, свистячих і сонорних звуків.

IV рівень, що проявляється найлегше. Його ще називають нерізко вираженим загальним недорозвитком мовлення. У дітей з ЗНМ цього рівня мовлення таке ж, як у дітей з типовим розвитком, проте спостерігаються часткові лексико-граматичні помилки.

Ми погоджуємося з думкою О. Кас'яненко та А. Чендеш [1], що одним із важливих напрямів корекції ЗНМ є корекція лексико-граматичної сторони мовлення.

Основними завданнями щодо корекції лексико-граматичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з ЗНМ є здійснення логопедичної роботи з розвитку вимови, самостійного фразового мовлення, вміння використовувати лексико-граматичні засоби тощо. Для успішного здійснення корекційної роботи фахівці-практики можуть використовувати різноманітні методики [3]. Саме одним з ефективних методів корекції лексико-граматичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з ЗНМ є бібліотерапія, яка стимулює активне виконання завдань дитиною.

Бібліотерапія охоплює такі прийоми: колективна розповідь, творча розповідь, розповідь за уявою, творчий переказ та фантазування. Під час використання цього методу дитина може навчитися формулювати речення, правильно вживати граматичні структури, також у процесі використання такого прийому, як творчий переказ, дитина може створювати власні речення, використовувати нові слова, розширювати словниковий запас.

Одним із видів бібліотерапії є казкотерапія, яка полягає у використанні логічних казкових подій, ідентифікації себе з головними героями, а також з цікавим сюжетом, що сприяє засвоєнню інформації. Також позитивний ефект у розвитку лексико-граматичної сторони мовлення мають логоказки. Логоказка – це казка, яка вміщує в себе різні методи розвитку мовлення дітей дошкільного віку (словесні, пантомімічні, ритмічні) та здійснює ефективний вплив на розвиток мовлення у дитини.

Науковці виділяють такі види логопедичних казок:

- артикуляційні, спрямовані на розвиток артикуляції, дихання, голосу;

- фонетичні, спрямовані на автоматизацію та диференціацію звуків;
- пальчикові, спрямовані на розвиток графічних навичок та дрібної моторики;
- логоказки-тренінги спрямовані на збагачення словникового запасу та закріплення граматичних категорій;
- логоказки з модельованим змістом, спрямовані на формування вміння складати речення.

Учитель-логопед для позитивного результату щодо корекції лексико-граматичної сторони мовлення повинен завчасно планувати заняття. Необхідно враховувати тип сприйняття який наявний у дитини, адже діти-візуали краще сприймуть інформацію, яка підкріплена наочною.

Отже, використання бібліотерапії допоможе ефективніше здійснювати корекційно-логопедичну роботу з розвитку лексико-граматичної сторони мовлення у дітей з ЗНМ.

Список використаних джерел:

1. Кас'яненко О. М., Чендеш А. Р. Особливості корекційно-логопедичного впливу та корекції загального недорозвитку мовлення у дітей дошкільного віку. *Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів*: збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Мукачево, 16–17 травня 2019 р.) / ред.кол.: Т. Д. Щербан (гол. ред.) та ін. Мукачево : Вид-во МДУ, 2019. С. 148–150.
2. Пінчук Ю. В., Марченко Ю. В. Корекція зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення засобами казко терапії. *Науковий журнал Хортицької національної академії*. 2021. № 2 (5). С. 121–130.
3. Поліщук В. А., Цегельник Т. М. Використання музикотерапії у корекційній роботі з дітьми дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення. *Впровадження сучасних технологій в процесі забезпечення якісної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти*: збірник наукових праць за матеріалами Міжнародної (заочної) науково-практичної конференції (м. Хмельницький, 21–22 лютого 2024 р.). Хмельницький : ХГПА, 2024. С. 521–525.
4. Рібцун Ю. Загальний недорозвиток мовлення в дошкільників: пропедевтика і корекція. *Дошкільне виховання*. 2024. № 3. С. 3–10.